

Notat om tildeling af landsbyprisen 2020.

Oversigt over de 13 kandidater, ekspertpanelets vurderinger og korte beskrivelser af kandidaterne til landsbyprisen 2020.

Dato 18-02-2020

Karsten Bækgaard

Tel. +4529617769

Karsten.Baekgaard@RU.RM.DK

1-33-76-2-19

Kandidater til landsbyprisen	Indbygger-tal pr. 1/1-2019	Indstillet af
Blåhøj (Ikast-Brande Kommune)	783	LAG Ikast-Brande
Borum (Aarhus Kommune)	305	Aarhus Kommune
Bøvlingbjerg (Lemvig Kommune)	526	LAG Lemvig-Ringkøbing-Skjern
Fårup (Randers Kommune)	991	LAG Randers-Favrskov
Gylling (Odder Kommune)	648	LAG Odder-Hedensted
Hald (Skive Kommune)	428	LAG Skive-Viborg
Knudby (Viborg Kommune)	413	LAG Skive-Viborg
Landsbyklyngen Langhøj (Struer Kommune)	1215	LAG Holstebro-Struer
Landsbyklyngen Livet i Midten (Norrdjurs Kommune)	6.200	LAG Djursland
Mørke (Syddjurs Kommune)	1625	LAG Djursland
Stauning (Ringkøbing-Skjern Kommune)	363	LAG Lemvig-Ringkøbing-Skjern
Vejerslev (Favrskov Kommune)	391	LAG Randers-Favrskov
Voerladegård (Skanderborg Kommune)	591	Skanderborg Kommune

Ekspertpanelets begrundelser og bemærkninger til tildeling af landsbyprisen 2020

Ekspertpanelet anbefaler at landsbyprisen for 2020 tildeles Stauning i Ringkøbing-Skjern kommune. Anbefalingen er begrundet i følgende:

Stauning er med til at vise vejen for, hvordan et lokalsamfund kan arbejde med økonomisk og social bæredygtighed.

- Borgerne i Stauning har selv formået at igangsætte og gennemføre en række projekter i Stauning f.eks. renovering af købmandsbutik, udvidelse af friplejehjem, etablering af ladestander til elcykler m.m. Dette er ganske imponerende, når man tænker på landsbyens størrelse.
- Stauning har et stærkt foreningsliv, hvor der i høj grad samarbejdes på tværs, bl.a. i form af fælles økonomisk støtte til mange nye aktiviteter og opstart af nye foreninger.
- Der eksisterer i Stauning en udpræget selvstændighedskultur, hvor der ikke er langt fra tanke til handling. Der er en stor gejst og vilje til selv at finde løsninger på de udfordringer, som landsbyen står overfor.
- På trods af sin begrænsende størrelse har Stauning formået at bevare børnehaven, skole, plejehjem, købmand m.m.
- Stauning har et værdifuldt samarbejde med nabolandsbyen Dejbjerg og fire andre landsbyer i landsbyklyngen "Friskvind"

I forbindelse med ekspertpanelets gennemgang af de 13 kandidater bemærkes desuden følgende om Stauning:

Med kun 363 indbyggere har landsbyen forstået at udnytte potentialerne mht. de stedbundne og menneskelige kræfter. Stort børnetal, friplejehjem, ladestander ved købmanden, museum ved lufthavnen, Jazz festival, ny butik, whisky destilleri m.m. vidner om stor ihærdighed og handlekraft. Ansøgningsmaterialet er flot udformet. Her går man i gang og venter ikke på at lave langsigtede strategier og målsætninger først.

Meget aktivt lokalsamfund, som har etableret købmandsforretning såvel som cafehjørne, efter at Brugsen lukkede. Overtog og oprettede friplejehjem efter kommunal lukning. Lokal skole truet af lukning, men formåede at tiltrække elever fra Skjern. Stort frivilligt engagement i jazz festival i Stauning Havn, ny benzinstation efter at den gamle lukkede, etableret whisky destilleri, ansøgt om og fået EU midler til at opstille ladestander m.m.

Forpligtigende, nytænkende og modig indsats af frivillige. Formår at holde fokus og udstikke retning.

Kriterier for tildeling af landsbyprisen og udvælgelse af modtager af landsbyprisen.

Regionsrådet har på sit møde den 30. oktober 2019 godkendt kriterier for tildeling af landsbyprisen. Kandidater til landsbyprisen bliver vurderet efter den bedst samlede opfyldelse af følgende kriterier:

- Landsbyens fysiske miljø er attraktivt, og der er god adgang til natur, hvilket f.eks. kan være skabt gennem større projekter, sanering m.m.
- Landsbyen arbejder med indsatser og aktiviteter, der understøtter en bæredygtig udvikling.
- Landsbyens udvikling tager udgangspunkt i de særlige stedbundne ressourcer og potentialer, som kendetegner lokalområdet.
- Landsbyens borgere, foreninger og erhvervsliv har inden for de seneste 3-5 år medvirket aktivt til at planlægge landsbyens og områdets udvikling.
- Landsbyen har udsyn og deltager i samarbejder og netværk, eksempelvis om fælles projekter, faciliteter og arrangementer.
- Landsbyen har aktive fællesskaber og frivillige, som understøtter et godt og inddragende socialt og kulturelt miljø.
- Generel vurdering af landsbyen og dens udviklingsaktiviteter.

Ekspertpanelet har vurderet de 13 forslag til modtager af landsbyprisen således der kan gives en score fra 0-10 i forhold til de syv kriterier. Der gives en score på 10 for den bedste opfyldelse af et kriterium, og scoren 0 for en netop acceptabel opfyldelse af kriterium.

Ekspertpanelet har vurderet at følgende fem landsbyer i størst grad opfylder kriterierne:

- Bøvlingbjerg, Lemvig Kommune
- Gylling, Odder Kommune
- Hald, Skive Kommune
- Landsbyklyngen Langhøj, Struer Kommune
- Stauning Kommune

Repræsentanter for de fem landsbyer var herefter indbudt til at præsentere deres landsby for ekspertpanelet, og hvor ekspertpanelet kunne stille opfølgende spørgsmål.

Ekspertpanelet har efterfølgende drøftet præsentationerne og de indsendte forslag, og har på den baggrund vurderet, at Stauning er den landsby, der samlet set bedst opfylder de 7 kriterier.

Uddrag af ekspertpanelets vurdering af de fire øvrige kandidater, der har præsenteret deres landsby for ekspertpanelet.

Bøvlingbjerg, Lemvig Kommune

Der er fokus på energirigtig opvarmning, et godt erhvervsliv og et sundhedscenter, skabt på baggrund af en stor lokal indsats. Organiseringen er stærk, og udviklingen er båret af de stedbundne, historiske og menneskelige ressourcer, og lykkes med løbende at forny sig og fortsætte en positiv udvikling. Mange aktiviteter på tværs af generationer. Mange nye initiativer i gang, blandt andet halrenovation og lægetiltrækningsinitiativ.

Der er stor fokus på at "løfte" børn igennem uddannelsessystemet og bryde den sociale arv.

Gylling, Odder Kommune

Der er i Gylling mange store investeringer, omdannelser og fornyelse. Fokus på sundhed med sport og idræt. Klimaindsats som skraldeindsamling, rensning af å samt etablering af varmepumpeløsning på det lokale kraftvarmeværk. Etablering af lokalråd i 2014 som bindeled til kommunen og andre landsbyer. En lille landsby som har formået at gøre meget. Der er stor aktivitet og blik for at opbygge et bæredygtigt lokalsamfund med nye initiativer.

Arbejder strategisk med en bæredygtig udviklingsplan, en ny foreningsstruktur og synliggørelse af aktiviteter i landsbyen på de sociale medier.

Hald, Skive Kommune

Der er ryddet op og bygget nyt. Tilgængeligheden til naturen er øget og der er etableret Hald Folkeskov. Alt sammen med hjælpende hænder fra alle sider. Jordfordeling og Fremtidens landskab i Nordfjends er spændende nytænkende projekter. Nærheden og potentialerne ved renovering af Ørslevkloster Arbejdsrefugium giver Hald endnu et løft. Købmandsbutikkens omsætningsrekord vidner om stærk lokal sammenhængskraft og opbakning. Forsamlingshuset er bygget i ny, moderne udgave. Dog er en del af de øvrige aktiviteter først undervejs, men der er allerede indsamlet en del midler.

Landsbyklyngen Langhøj, Struer Kommune

Landsbyklyngen omfatter fire små landsbyer, hvor der er etableret købmandsbutik, mountainbane, ombygning af medborgerhuset med grønne løsninger og planlægning af større stisystem. Gennem borgerinddragelse er lavet en udviklingsstrategi og organiseringen er styrket. Den sociale sammenhængskraft er styrket gennem integration af tilflyttere. Etablering af købmand i ny bygning og fokus på grøn energi. Etableret lokalråd og landsbyklyngesamarbejde på eget initiativ, samkørselsordning samt veletableret tilflytterindsats.

Kort beskrivelse af samtlige 13 kandidater

Blåhøj, Ikast-Brande Kommune

Blåhøj er et landsbysamfund, der vil og kan selv. Det vidner en lang række udviklingsprojekter om. Et "Multihus" (2005), Betania Kirkecenter (2013) Blåhøj Fællespark (2018) og senest etablering af den private pasningsordning Solstrålen (2020). Derudover springer bæredygtighed og mangfoldighed i øjnene. Nye små fællesskaber skyder op på tværs af foreningskultur og etnicitet. Flere unge flytter til byen, mange med udenlandsk baggrund, og alle bliver budt velkommen i Blåhøjcafeen. I 2019 blev Blåhøj Energiforsyning desuden kåret som Danmarks billigste biogas.

Borum, Aarhus Kommune

Borum er en af Danmarks ældste oldtidslandsbyer og befolket af mange kreative mennesker, professionelle kunstnere og musikere. Landsbyens kulturliv spænder fra det helt nære – fællessang, fællesspisning, musikskole og koncerter - til udviklingen af en ny by-identitet, der er skabt i tæt udveksling med de nærliggende landsbyer Sjelle og Herskind i det såkaldte "Langeliniefællesskab". Borum har også fokus på det bæredygtige. I "Borum Grønt" dyrker, sælger og køber borgerne økologiske grøntsager, der på sigt skal være grundlag for en social

købmandsbutik og cafe i "Borum Lille Kulturhus", byens kommende samlingssted, der via borgernes medfinansiering og frivillig arbejdskraft forhåbentlig bliver en realitet inden længe.

Bøvlingbjerg, Lemvig Kommune

Bøvlingbjerg ligger få kilometer fra Vesterhavet og Bøvling Fjord. En lille landsby, der er præget af stor foretagsomhed i lokale borgergrupper, foreninger, virksomheder, butikker og kunstnere. Tidligere var Bøvlingbjerg på grund af to forskellige kirkesamfund delt i to, men i dag fremstår den som en samlet by, hvor alle deltager i de mange sports- og kulturtilbud på tværs af alder, køn og baggrund. Borgerne kæmper for at bevare byens sundhedshus og samarbejder med de nærliggende landsbyer om tiltrækning af foreksempel nye læger. Gennem foreningen "7650 Bolig ApS" opkøber og renoverer borgerne gamle huse, som ikke kan sælges. Lokale håndværkere og frivillige står for renovering og vedligeholdelse.

Fårup, Randers Kommune

Fårup er omgivet af natur og grønne områder bl.a. med en skov anlagt tæt på landsbyen. Borgerforeningen for Fårup og Omegn er en paraplyforening for talrige mindre foreninger og er tovholder for mange projekter. Herunder en ny udviklingsplan, cyklesti og en app om aktiviteter i landsbyen. Der holdes en årlig koncert i Purhushallen, der skal være et kulturcentrum i Fårup. Fårup har et uformelt samarbejde med nabolandsbyerne.

Gylling, Odder Kommune

Gylling kalder sig selv en "brumbasse, der kan flyve" og er kendetegnet ved mange foreninger og et stærkt lokalråd. Her er udarbejdet en lokal udviklingsplan med fokus på bl.a. bosætning. Gylling Eventforening understøtter et socialt og kulturelt miljø med koncerter, en heldags rockfestival og meget andet, ligesom Foreningen Gylling Grønt Laug er med til at pleje grønne områder og har bidraget til genetablering af en kirkesti m.m. Det lokale kraftvarmeværk skifter i 2020 til en ny stor – og grøn - varmepumpeløsning.

Hald, Skive Kommune

Hald ligger i unikke rammer tæt på det historiske Ørslevkloster og landsbyens borgere er gode til at binde natur og kultur sammen. En ny natursti binder byen sammen med klostret, kirken, skolen, idrætsanlægget og det nye borgerhus fra 2017. Her er der både fester, foredrag, film, fællesspisninger, møder, kurser og meget andet. Byens fremtidige udviklingsplaner peger på, at det vilde plante- og dyreliv kommer til at indtage en mere fremtrædende rolle. I "Natur og Ungdom" lærer børnene at nyde og skåne naturen, og samtidig er der en naturbørnehave og -legeplads på vej. Endelig har skolebørnene været med til at anlægge Hald Folkeskov.

Knudby, Viborg Kommune

Knudby grænser ned til Fjarbæk Fjord og har fokus på at åbne op for området naturoplevelser. Frivillige har i samarbejde med nabobyen Ørum anlagt stier omkring den nye Jordbro Engso og etableret et udstillingshus, udkigstårne og arrangeret et årligt sømarked. Borgerne er dygtige til at forbinde stier med offentligt tilgængelige markveje, så man kan cykle eller gå til det meste. Knudby har dertil en lang tradition for bæredygtighed. Borgerne har indkøbt en vindmølle og oprettet en vindmøllefond. Byen har i mange år været kendt som den landsby med flest solceller pr. indbygger, og officielt anerkendt som "solby". Næste skridt bliver at sætte fokus på området kultur og fødevarer.

Landsbyklyngen Langhøj, Struer Kommune

Landsbyklyngen Langhøj består af fire landsbyer omkring Klosterheden Statskovdistrikt, der giver mange muligheder for udfoldelser i naturen. Landsbyklyngen er opstået på borgernes initiativ, da den enkelte landsby ikke selvstændigt kan opretholde servicefaciliteter som for

eksempel købmand og skole. Gennem en indsamling er der etableret en andelsforening, bygget en ny købmandsbutik, og der er gennemført en række projekter og initiativer. Bl.a. en borgerforening, en cyklerute, ny legeplads og et friplejehjem. Hertil er der et stærkt menighedsliv og Kirken står for en række kulturelle arrangementer. I forbindelse med renovering af et medborgerhus indtænkes bæredygtig varme- og energikilder.

Landsbyklyngen Livet i Midten, Norddjurs Kommune

MIN-landsbyklynge er et landsbyfællesskab blandt 16 mindre landsbyer placeret midt på Djursland. Der arbejdes med landsbyudvikling på tværs af landsbygrænser og interessefelter samt sammenhængskraft og fælles identitet. Landsbyklyngen faciliterer "projekt-cafeer", der har skabt fundamentet til en række mødesteder for landsbyklyngens borgere. Der er desuden etableret en søndagsklub med kreative sysler, et by- og områdefornyelsesprojekt "Bierne og blomsterne", der planter blomster langs vejene, en mobilitetsgruppe, der ser på alternativer til manglende offentlig transport samt en maritim klub.

Mørke, Syddjurs Kommune

Mørke går med sit Distriktsråd en lys tid i møde. Sammen med frivillige er der skabt en ny vision og en udviklingsplan døbt "Lys i Mørke", og med offentlig støtte har en række frivillige arbejdet med tre byfornyelsesprojekter med vægt på bæredygtighed og genbrug af materialer. Der er også genopbygget et forsamlingshus kaldet "Byens Hus", og der er generelt stort fokus på borgerinddragelse, fællesskab og arbejdsglæde, samt at ideer gennemføres på demokratisk vis med hensyn til hinanden.

Stauning, Ringkøbing-Skjern Kommune

Stauning har et kendt whisky-destilleri, men landsbyen er mere end det. Her griber borgerne gode ideer til projekter og aktiviteter og fører dem ud i livet. Da den lokale brugs gik konkurs købte borgerne via et ejendomsselskab den gamle mejeribygning og etablerede købmandsbutik med benzin og diesel tank. Stauning har også etableret friskole og friplejehjem. Kulturelt fylder den årlige jazzfestival på Stauning Havn meget. Festivalen, der løber over fire dage, har nu over 400 frivillige hjælpere. Danmarks Flymuseum i Stauning Lufthavn drives ligeledes af frivillige. Stauning samarbejder med de omkringliggende landsbyer i landsbyklyngen "Friskvind"

Vejerslev, Favrskov Kommune

Vejerslev samler borgerne om fælles spisning, undervisning og kurser i borger- og kulturhuset. Man mødes til den årlige Sct. Hans fest, der holdes træskærerkursus på sportspladsen og der inviteres til fælles "forårsrengøring" af landsbyen. Landsbyrådet sørger med to årlige møder for koordinering af aktiviteter i foreningerne. På en del af den gamle sportsplads har byen selv stået for etablering af hytte med sovepladser, borde, bænke, legeredskaber samt formidling af historier om nordisk mytologi. Vejerslev har taget del i kommunens kulturområde med bl.a. teaterforestillingen "Spådommen om Høje Stene" i 2019.

Voerladegård, Skanderborg Kommune

Voerladegård har under overskriften "Tryghed, Natur og Fællesskab" formået at løfte borgernes stolthed og selvforståelsen af byens og områdets kvaliteter. Etablering af en borgerforening i 2017 har skabt fokus på profilering af byen og sat gang i projekter med salg af byggegrunde, offentlig adgang til naturen og samarbejde med andre byer. Mange foreninger i Voerladegård arbejder med at øge tilgængeligheden til naturen med flere stisystemer, shelters, bålhytter m.m. Dertil kommer et sammenhængende stisystem rundt om Mossø, ligesom frivillige i 2018 byggede tribune på byens fodboldstadion.